

Genealógia pôvodných šľachticov z Hubíc – rod Gombai¹

Balázs Csiba

The Genealogy of the Noble Family from Hubice – the Gombais

Abstract

The paper deals with the genealogy of the original medieval noble family from Hubice in the Žitný ostrov region, the Gombais. The research was based mainly on two sources: the charter of palatine Nicolas Zsámboki from 11 November 1347 and the judge royal Jacob Szepesi issued on 7 December 1377, which provide the most important data about the topic. The first known member of the family was *comes* Kumpurd mentioned in 1279. The research uncovered another three generations of his successors. The last living member died without an heir between 1372 and 1374. Shortly after that, a certain Jacob Literate and Michael Chuchaak acquired the properties of the family. The paper also tries to reveal their identities and families although it is not its primary goal.

Key words:

The Gombai, Hubice (in Hungarian: Gomba), Žitný ostrov (in Hungarian: Csallóköz), genealogy, Medieval Hungary

Kľúčové slová:

rod Gombai, Hubice (maď. Gomba), Žitný ostrov (maď. Csallóköz), genealógia, uhorský stredovek

V predloženej štúdií sa usilujem načrtnúť rodokmeň šľachticov z Hubíc (maď. Gomba) na Žitnom ostrove. Ide o rod, ktorý vymrel v druhej polovici 14. storočia. Sice o ňom nedisponujeme mnohými údajmi, predsa sa však oplatí zhrnúť aj to málo, čo o jeho rodinných príslušníkoch vieme, najmä z pohľadu stredovekých vlastníckych pomerov Žitného ostrova. Zmienovaný rod je v doterajšej odbornej spisbe zatiaľ neznámy, ak teda nerátame krátky komentár a neúplnú genealogickú tabuľku Móra Wertnera, ktoré pripojil k jednému ním edovanému mandátu z roku 1348, navyše bez uvedenia svojich zdrojov.² Pre zjednodušenie budem na označovanie tohto rodu vo svojej štúdií používať (aj) tvar Gombai, odvodený z maďarského názvu Hubíc.

Príčinu skutočnosti, že niet veľa prameňov o Gombaiovcoch, treba hľadať pre-

1 Táto štúdia vznikla vďaka podpore grantu VEGA (Vývoj uhorskej rodovej heraldiky v období raného novoveku, V - 18 - 032 - 00)

2 Mór Wertner (ed.): Kiadatlan oklevelek. Új sorozat: befejező közlemény. In *Történelmi Tár*. 2. sorozat, roč. 12, č. 4, 1911, s. 516.

dovšetkým v tom, že sa nezachoval ich rodový archív. Podstatné informácie sa dozvedáme hlavne z dvoch listín, konkrétne z listiny krajinského sudcu Jakuba zo Spiša (v úrade v rokoch 1372, 1373–80)³ zo 7. decembra 1377⁴ a palatína Mikuláša Zsámbokiho (1342–1356) z 3. novembra 1347.⁵ Obe dva dokumenty uzatvorili majetkovoprávne spory, pričom v prvom boli Gombaiovci priamo zainteresovaní a v druhom sa sporili o ich majetky iní šľachtici. Keďže z hľadiska skúmanej témy je potrebné tieto záležitosti podrobne analyzovať, musím priebeh spomínaných sporov bližšie predstaviť.

Spor Gombaiovcov s Olgyaiovcami o Nový Trh (1347)

Na generálnej kongregácii Prešporskej a Mošonskej stolice, ktorá sa konala 7. mája 1347 v Prešporku, šľachtici z Hubíc, konkrétne **Kumperdovi synovia Peter, Kupe a Mikuláš**, sa posťažovali palatínovi Mikulášovi Zsámbokimu, že Fakov vlastný brat (*germanus*) Andič Olgyay (z Ol'dze, maď. Olgya)⁶ vlastní⁷ dedinu Nový Trh (*Vyuasar*, maď. Újvásár), hoci tá patrí im. Ako dôkaz tohto ukázali privilegálnu listinu Ladislava IV. z roku 1279,⁸ ktorou potvrdil listinu Hermana, majstra konventu križiakov v Ostrihome, z toho istého roku.⁹ Podľa nej spomínaný majster predal Nový Trh **komesovi Kumpurdovi** za 40 strieborných hrivien. I keď sa tu bližšie neurčuje totožnosť tohto Kumpurda, môžeme konštatovať, že ide – ako nižšie uvidíme – o prvého známeho člena Gombaiovcov a zároveň o prvú písomnú zmienku o Novom Trhu.

Andič, ktorý bol tiež prítomný na kongregácii, na uvedené odpovedal tak, že ohľadom sporného majetku disponuje „dostatočnou“ listinou. Palatín na ukázanie tohto dokumentu určil (súdnu) oktávu sv. Jakuba (1. aug. [1347]). V uvedenom termíne Andič predstavil privilegálnu listinu Prešporskej kapituly zo 7. augusta 1347¹⁰, potvrdzujúcu takisto v privilegálnej podobe vyhotovenú listinu tejže kapi-

3 Funkčné obdobie hodnostárov vo svojej štúdii uvádzam na základe elektronickej verzie archontológie Pála Engela. Engel Pál: *Magyarország világi archontológiája 1301–1457*. I-II. Budapest: História-MTA TTI, 1996.

4 Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Fényképgyűjtemény (ďalej len DF) 243824.

5 Sebők Ferenc (ed.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XXXI. (1347)*. (ďalej len AOklt. XXXI) Budapest; Szeged: [b. v.], 2007, s. 525–527, č. 1030. Originál listiny: Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Levéltár (ďalej len DL) 25048.

6 Doteraz najpresnejšiu genealógiu tohto rodu pozri: Nógrády Árpád: Olgyai Helmes Zsigmond birtokainak sorsa (Esettanulmány a későközépkori nemesi szolidaritás kérdéséhez). In Kovács Ágnes (ed.): *Emlékkönyv Rác István 70. születésnapjára*. Debrecen: KLTE Történelmi Intézet, 1999, s. 143–144.

7 Túto formuláciu listiny (*habebat et possidebat*) v tomto kontexte treba zrejme chápať ako „neprávom drží vo vlastníctve“.

8 Szentpétery Imre – Borsa Iván (eds.): *Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke. Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica II. kötet, 2-3. füzet*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1961, s. 255, 4. 3029.

9 Knauz, Ferdinandus (ed.): *Monumenta ecclesiae Strigoniensis II.* (ďalej len MES II) Strigonium: Gustavus Buzárovits, 1882, s. 117, 4. 88.

10 Datovanie listiny (*feria tertia proxima ante festum beati Laurentii, martiris, proxime preteritum*

tuly z 1. mája 1298. Podľa obsahu poslednej menovanej **Kumperthovi synovia Kumperth, Michal a Booth** z Hubíc predali Nový Trh Petrovi a Farkašovi, synom Ondreja z Ol'dze, za 37 hrívien viedenských denárov.¹¹

Po prečítaní týchto dokumentov sa palatín opýtal Kumperthových synov, či im chcú protirečiť. Tí odpovedali, že sa neuspokoja s odpisom listiny z roku 1298 a chcú nahliadnuť do jej originálu. Keďže hodnoverné miesta nezvykli vydávať páry privilegiálnych listín, uložené v ich komorách či sakristiách,¹² palatín vo svojom mandáte nariadil,¹³ aby dvaja palatínski poverenci išli do Prešporskej kapituly v oktáve sv. Michaela (6. okt. [1347]). Následne za prítomnosti sporiacich sa strán alebo ich zástupcov a dvoch ľudí Rábskej kapituly ako svedkov mali porovnať tranzumt zo 7. augusta s tam uloženým originálom listiny z roku 1298. Či už sa znenia uvedených dokumentov budú zhodovať, alebo nie, majú vyhotoviť nový tranzumt a Rábska kapitula poslať reláciu o vybavení tejto záležitosti palatínovi na ôsmy deň spomínaného termínu (13. okt. [1347]). Z relácie kapituly¹⁴ sa palatín dozvedel, že text odpisu zo 7. augusta sa úplne zhoduje s originálom listiny z roku 1298.¹⁵ Navyše Andič ešte pre istotu dodal, že jeho otec (Peter) a on od čias vyššie uvedenej kúpy nerušene vlastnili sporný majetok. Kvôli uvedeným skutočnostiam palatín Nový Trh prisúdil Andičovi.

Pristavme sa na chvíľku pri tomto bode a zhrňme si, čo sme sa dozvedeli o Gom-baiovcoch v predstavenom spore a čo môžeme na základe uvedených informácií vydedukovať, resp. aké údaje dokážeme k už uvedeným pridať. Niet pochyb o tom, že komes Kumpurd z roku 1279 a Kumpeth, ktorého synovia v roku 1298 predali Nový Trh, sú jedna a tá istá osoba. V opačnom prípade by sa jeho synovia neusilovali získať túto dedinu späť od Andiča. V ďalšom priebehu budem jeho meno, ktoré sa v prameňoch vyskytuje v mnohých podobách, uvádzať v najfrekvencovanejšom tvare, teda ako Kumpurd. V istých prípadoch, aby som sa vyhol nejasnostiam, ho budem číslovať rímskou I. a jeho syna (tiež Kumpurda) II.

[=1347]) sa možno zdá byť mylné, veď Andič nemohol 1. augusta ukázať palatínovi listinu zo 7. augusta. Treba si však uvedomiť, že súdne oktávy trvali viac dní (HAJNIK, Imre. *A magyar bírósági szervezet és perjog az Árpád- és a vegyes-házi királyok alatt.* 2. vyd. Budapest : Históriaantik Könyvkiadó, 2010, s. 208-214) a samotná oktáva označuje len prvý deň – teda začiatok – súdneho procesu. Z toho dôvodu nemusíme považovať dátum listiny Prešporskej kapituly za nesprávny.

11 Wenzel Gusztáv (ed.): *Árpádkori új okmánytár. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus X.* (ďalej len CDAC X) Pest : Eggenberger Ferdinánd, 1873, s. 319-320, č. 205.

12 „quia (...) par privilegii cuiuslibet capituli vel conventus, in conservatorio seu sacristia conservare commissi, de camera seu sacristia capitulorum vel conventuum extradari in specie non est consuetum, nisi in transcripto“

13 AOKlt. XXXI, s. 402, č. 770.

14 AOKlt. XXXI, s. 482, č. 936.

15 Keďže ide o zriedkavý prípad, uvádzam pasáž o spôsobe vykonania kontroly obsahov dokumentov: „ipsi [t. j. poverenci palatína a svedkovia Rábskej kapituly] in predictis octavis hora misse in medium capituli Posoniensis accessissent predictumque transcriptum privilegiale, per ipsum Andych nobis demonstratum, premissis partibus presentibus in presencia dicti capituli Posoniensis dictus Andych exhibuisset idemque capitulum Posoniense ipsum originale privilegium requiri et reinveniri ipsorum subcustodi sue conservatori commisissent, tandem post horam vesparum ipsi similiter ad ipsum ca[p]itulum Posoniense accessissent, ubi dictum originale privilegium reinventum ipsis ostendendo lumine incenso de verbo ad verbum in nullo deficiendo et deviando in ipsorum sacristia perlegissent, cuius tenorem similiter de verbo ad verbum sub sigillo iam dicti capituli Posoniensis transcribi [facien]do cum alio transcripto eiusdem originalis in trapello sub impressione capitis sigilli ipsorum includendo nobis destinassent.“

Čo sa týka synov Kumpurda I., o Michalovi som ďalšie údaje okrem toho z roku 1298 nenašiel. Kumpurd II., ktorý zastupoval aj svojho brata Butha, spolu s istým Leopoldovým (*Lypoldi*) synom Vavrincom a magistrom Nanom, (*Nana*) synom Nanu, 4. augusta 1299 predali ich dedičnú (*hereditariam*) dedinu zvanú *Suur* akýmsi Jánovým synom komesovi Ondrejovi a Čamovi (*Chama*).¹⁶ O rok neskôr, 17. apríla 1300 tí istí Kumpurd a Vavrinec darovali Čugodovmu (*Chugud*) synovi komesovi Ondrejovi¹⁷ 25 jutár pôdy zo zeme Leopolda (*de terra Lipoldi*) s ďalším príslušenstvom ako odmenu za jeho služby.¹⁸ Napokon treba ešte dodať, že Kumpurd (I.) sa spomína – i keď bez predikátu – pri obchôdzke chotára Mierova (maď. Béke) v roku 1307.¹⁹

Na základe týchto faktov môžeme konštatovať, že Gombaiovci sprvu patrili – aspoň na žitnoostrovskej úrovni – medzi zámožnejších šľachticov. Zrejme nie náhodou pramene označovali Kumpurda, prvého známeho člena rodu, za komesa. Latinské slovo *comes* malo v stredovekom Uhorsku mnoho významov. Okrem županov komitátov resp. stolic prislúchal v 13. a 14. storočí tento výraz aj vplyvnejším osobám.²⁰ Okrem Hubíc vlastnili Gombaiovci od roku 1279 až do 1298 aj Nový Trh a ako sme videli, dedičnými majetkami disponovali aj v Šúri a zrejme i v Leopoldovej zemi. Pod Šúrom v tomto prípade zrejme treba chápať stredovekú dedinu Nanašúr,²¹ ktorá akiste ležala niekde v okolí Hrubého Šúra (maď. Hegysúr). Túto problematiku si musia vyjasniť budúce miestopisné výskumy regiónu, podobne ako presnejšie lokalizovanie spomínanej Leopoldovej zeme/dediny, s ktorou sa ešte nižšie stretne.

V zrkadle uvedených skutočností sa zdá byť trocha čudným, že Gombaiovci a hlavne komes Kumpurd nefigurujú v prameňoch častejšie. Ako možné vysvetlenie tejto záležitosti sa vynára hneď niekoľko alternatív, avšak kvôli absencii dostatočných zdrojov ani jedno nemôžeme bezpečne overiť. Synovia komesa Kumpurda pravdepodobne trpeli finančnou núdzou – čo by vysvetlilo predaj Nového Trhu (1298) a Šúru (1299) – a na rozdiel od ich otca už nepatrili medzi popredných v oblasti.

V súvislosti s Kumpurdovými (I.) synmi som už vyčerpал všetky moje údaje. O Michalovi a Booth/Buthovi sa už v nasledujúcich udalostiach nič nedozvedáme a ani o ich prípadných potomkoch, preto možno predpokladať, že zomreli bez dedičov. Rod Gombai teda pokračoval synmi Kumpurda (syna komesa Kumpurda) Petrom, Mikulášom a Kupem, ktorí – ako sme vyššie uvideli – sa v roku 1347 sporili s Andičom. O týchto osobách poskytuje najcennejšie pramene vyššie uvedená listina krajinského sudcu Jakuba zo Spiša z roku 1377.

16 CDAC X, s. 355-356, č. 233.

17 Pozri o ňom: BITTÓ, Béla. A sárosfalvi- és nádasdí- Bittó család és vele vérrokon bári Bány-család. In *Turul*, roč. XLV, 1931, s. 7-8.

18 Wenzel Gusztáv (ed.): *Árpádkori új okmánytár*. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus V. Pest: Eggenberger Ferdinánd, 1864, s. 251, č. 163. Tu a v listine z roku 1299 nie je uvedený predikát Kumpurda, ale o jeho totožnosti niet pochyb.

19 MES II, s. 575, č. 621.

20 Engel Pál: *A nemesi társadalom a középkori Ung megyében*. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 25). Budapest: MTA Történettudományi Intézete, 1998, s. 96-100.

21 Aspoň nám to naznačuje listina palatína Mikuláša Garaiho (Gorjanského) z 19. januára 1412. Mályusz Elemér – Borsa Iván (eds.): *Zsigmondkori Oklevéltár III. (1411–1412)*. (ďalej len ZsO III) Budapest: Akadémiai Kiadó, 1993, s. 405-405, č. 1607.

Spor pred krajiniským sudcom Jakubom zo Spiša (1374 – 1377)

Na úvod treba upozorniť na dve skutočnosti ohľadom tejto záležitosti. Hlavnými aktérmi neboli skúmaní Gombaiovci, oni totiž – ako uvidíme – vymreli ešte pred rokom 1377. O ich majetky sa uchádzali ľudia nežitnoostrovského pôvodu, ktorých totožnosť sa taktiež usilujem zistiť. Tí sa počas sporu snažili svoje nároky na majetky niekdajších šľachticov z Hubíc dokazovať listinami, ktoré skrývajú veľmi cenné údaje z hľadiska skúmanej témy. Druhou skutočnosťou je ten fakt, že sa pergamen listiny Jakuba Spiša zachoval vo veľmi zlom stave. Je roztrhnutý, deravý, pokrčený a pokrytý škvrnami, kvôli čomu sú isté časti textu nečitateľné. Napriek tejto nepriaznivej okolnosti sa pokúsím z tohto prameňa vyťažiť čo najviac údajov.

Prvého apríla 1374 kráľovský poverenec Mikulášov syn Peter z Kery (*Kera*) išiel za prítomnosti klerika Rábskej kapituly Mikuláša do Hubíc, aby do ich vlastníctva voviedol na základe mandátu Jakuba zo Spiša Čepanovho syna Mikuláša z Mecséru (*Mecheer*, zrejme v Mošonskej stolici). Štatuovaniu však protirečil istý Jurajov syn Peter a pani Margita v mene svojho manžela Michala Čučáka (*dictus Chuchaak*) a syna Mikuláša, preto ich kráľovský poverenec predvolal na oktávu sv. Juraja (1. máj [1377]). Tento okamih môžeme považovať za začiatok analyzovaného sporu.

V uvedenom termíne Michal Čučák aj v mene svojho syna Mikuláša a Jurajovho syna Petra ako dôvod protirečenia uviedol, že Hubice prislúchajú im, o čom disponujú listinou. Krajiniský sudca teda nariadil, aby ju ukázal na súde v oktáve sv. Michala (6. okt. [1374]), nakoniec sa však spor – zrejme z vôle oboch strán – odročil presne o rok. Kvôli opätovným nedostaveniam sa Petra na súd predmetné rokovanie pokračovalo až v kvindéne sviatku Očisťovania Panny Márie (16. febr. [1376]), keď istý **Mikulášov syn Jakub Literát z Hubíc** prevzal zodpovednosť za Petra a vyhlásil, že chce vstúpiť do sporu namiesto neho.²² Jakub zo Spiša mu vyhovel a nariadil, aby svoje listiny, ktoré sa týkajú Hubíc, ukázal na súde v oktáve sv. Juraja (1. máj. [1376.]). Od tohto termínu sa napokon opäť odročilo, konkrétne na oktávu sv. Michala (6. okt. [1376]).

Najdôležitejší moment doterajšieho nie príliš zaujímavého priebehu sporu bezpochyby predstavuje vstup Jakuba Literáta do procesu. Jeho meno si musíme dobre zapamätať nielen z toho hľadiska, že bude kľúčovou postavou sporenia sa, ale aj v dejinách Hubíc. V spominatej oktáve sv. Michala sporiace sa strany už uvádzali svoje argumenty, na základe ktorých si nárokovali na sporný majetok. Ako prvý žalobca Čepanov syn Mikuláš predstavil jednu listinu Rábskej kapituly, datovanie ktorej kvôli poškodeniu písacej látky nie je možné určiť. Podľa nej – tiež kvôli porušeniu textu ťažko pochopiteľnému – obsahu údajne Kumpurdov syn Kupe vrátil Hubice do dedičnej držby Mikuláša. Ten následne žiadal od zažalovaných ukázať svoje dokumenty, týkajúce sa spornej dediny. Najprv vystúpil Jakub Literát za seba

²² Jakub Literát to vyargumentoval nasledovne: „*Iicet idem Petrus filius Georgii tempore predictae possessionarie recaptivationis in facto eiusdem nomine sui iuris contradiccionem fecerit, tandem in facto eiusdem instrumenta habere allegando eadem [ex]hibere assumpserit, tamen eadem possessio Gomba (...) s[ui]a esset et sibi instrumentali vigore pertineret eidemque Petro in nullo attineret, sed [...] Petrus in dicta possessione Gomba ex conservacione sua permansisset*“

s piatimi listinami:

1) Karola I., vydanou 4. mája 1335, podľa ktorej Kumpurdovi synovia Peter a Mikuláš aj v zastúpení ich brata Kupeho vyhlásili, že i keď predvolali na súd Štefana Literáta a Mikuláša, synov Mikuláša, syna Benedikta zo Donu (Fejérska stolica) – ktorí boli familiármi prešporského župana Mikuláša Treutela (1323 – 1349) – pred ostrihomského arcibiskupa Čanáda (1330 – 1350) v záležitosti dievčenskej štvrtiny **Agáty, dcéry Kumpurda Veľkého (Magni), niekdajšej manželky spomínaného Benedikta a matky otca Štefana Literáta a Mikuláša**, napokon sa dohodli za pomoci statočných mužov tak, že zmienenú dievčenskú štvrtinu vydajú Štefanovi a Mikulášovi 8. mája v tom istom roku.²³

2) Prešporského župana Šimona (1351 – 1360) z 11. decembra 1355, ktorá informuje, že spomínaný Štefan – tu ako kanonik Prešporskej kapituly – aj v mene Tomášových synov Ondreja a Mikuláša, Benediktových synov Brikcia a Jána, Jánovho syna Ladislava a **Mikulášovho syna Jakuba**²⁴ z Donu z jednej strany, Kupe a **Margita, vdova po Kumpurdovom synovi Petrovi**, aj v zastúpení svojich synov **Ladislava a Jána** z druhej sa dohodli, že v nedeľu *Invocavit* (13. marca [1356]) vyriešia pred svedkom Prešporskej kapituly záležitosť vyššie uvedenej dievčenskej štvrtiny Agáty rozhodnutím stranami zvolených 2-2 arbitrov.

3) Prešporskej kapituly, vyhotovenej v privilegiálnej podobe 24. marca 1356, o vyriešení tej istej dievčenskej štvrtiny. Podľa jej obsahu pred kanonikom magistrom Jánom v spomínanú nedeľu najprv kanonik Štefan ukázal zvoleným rozhodcom strán tri listiny,²⁵ v ktorých videli, že Kumpurdovi (I.) synovia musia vydať Štefanovi a jeho bratom dievčenskú štvrtinu Agáty 1. mája 1335. Na základe nariadenia rozhodcov má tá činiť 7 polovičných pozemkov, štvrtinu patronátneho práva Kosto-

23 Presný rok vydania listiny sa kvôli poškodeniu písacej látky nedozvedáme, ale môžeme ho z kontextu vydedukovať. Istotne vieme len to, že bola vyhotovená „*in anno Domini millesimo [CCCmo] hic in Wysegrad, quarto die octavarum festi beati Georgii, martiris*“. V nej uzatvorená dohoda znie „*Petrus et Nicolaus filii Kumpurd dictam quartam puellarem domine Agathe ave prefatorum Stephani et Nicolai, in [predicta possessione eorum Gomba ac aliis, ubique in regno existentibus, (...)] prefatis Nicolao [et Stephano Litterato] filii[s] Nicolai ob amorem et dilectionem absque omni lite et questione ubicumque et in qualitercumque possessione ipsorum habere (...), coram testimonio dicti capituli Posoniensis in quindenis festi beati Georgii, martiris, omni dilacione et occasione postposita dare et assignare tenerentur*“. V nižšie predstavenej listine č. 3 nachádzame „*quasdam litteras patentes seu compositionales*“ Karola I., o ktorej sa neskôr dopĺňa, že „*quia [Petrus et] Nicolaus filii dicti Kumpurd personaliter, dictum vero Kupe fratrem ipsorum – prout in dictis litteris regalibus seu compositionibus contineretur – auctoritate procuratoria contra prefatum magistrum Stephanum et Nicolaum fratrem suum se obligassent, quod ipsi dictam quartam puellarem dicte domine Agathe filie Kumpurd, sepe fate avie eorundem, in omnibus possessionibus eiusdem Kumpurd Magni (...) absque omni strepitu [...]* **fjesti beati Georgii, martiris, in anno Domini millesimo CCCmo tricesimo quinto preteritis, omni dilacione et occasione postposita eidem extradare assumpsissent**“. Podobnosť týchto dvoch textov a okolností v nich opísaných nemôžeme pripísať na účet náhody, teda určite ide o tú istú listinu. Na základe tohto k časti „*[...] fjesti beati Georgii, martiris*“ treba doplniť „*in quindenis*“, (t. j. termín, keď Peter a Mikuláš museli vydať Štefanovi dievčenskú štvrtinu), a tak dostaneme chýbajúce údaje (t. j. rok 1335) pri datovaní v prvom texte.

24 Tomáš (Ondrejov a Mikulášov otec), Benedikt (Brikciov a Jánov otec), Ján (Ladislavov otec), a Mikuláš (Jakubov otec) boli bratmi magistra Štefana.

25 Konkrétne patentnú a dohodovú (*composicionalis*) Karola I., pod ktorou určite treba rozumieť tú vyššie spomínanú pod č. 1. Ďalej zakazovaciú listinu (*prohibicionales*) palatína Mikuláša [Zsámbokiho] z neznámeho roku a Prešporskej kapituly o vydaní dievčenskej štvrtiny Agáty.

la Blahoslavenej Panny [v Hubiciach] a iné príslušenstvo.²⁶ Tie Štefan a jeho bratia dostali do dedičného vlastníctva od Kumpurdových synov.

4) Tiež Prešporkej kapituly z 20. marca 1357, svedčiacou o – na kráľov [Ľudovíta I.] rozkaz vykonanom – vovedení Štefanových bratov do spomínaných siedmych polovičných pozemkov a ich príslušenstva.

5) Privilegiálnou palatína Mikuláša Konta (1356–1367) z 23. septembra 1358, podľa ktorej Petrovi synovia Ladislav a Ján z Hubíc na generálnej kongregácii palatína Mikuláša Konta 17. septembra 1358 obvinili magistra Štefana, že okupuje viac z ich dedín Hubice a *Lipoldfalva* ako mu prislúcha z titulu často spomínanej dievčenskej štvrtiny. Ten odpovedal, že toto tvrdenie nekorešponduje so skutočnou a ako dôkaz toho predstavil palatinovi privilegiálnu listinu ostrihomského arcibiskupa Mikuláša [Vásáriho] (1350 – 1358) z 1. februára 1357 – odpísucou listinu č. 3, ktorá obsahovala celé znenie patentu župana Šimona (č. 3.) – a dokument č. 4, následne obidve strany potvrdili, že sa v Hubiciach nachádza 28 polovičných pozemkov. Na základe uvedených skutočností – a hlavne vďaka predloženým listinám – palatín prisúdil tých 7 polovičných pozemkov Štefanovi a jeho bratom večným právom.²⁷

Zhrňme si teraz nové údaje o Gombaiovcoch z týchto piatich listín. Šlo tu o dievčenskú štvrtinu z majetkov Kumpurda Veľkého, prislúchajúcu jeho dcére Agáte, ktorú sa snažili – a úspešne – získať kanonik Štefan a jeho bratia. Tohto Kumpurda Veľkého môžeme stotožniť s v roku 1279 doloženým komesom Kumpurdom. I keď teoreticky môže prichádzať do úvahy aj jeho syn Kumpurd (II.), toto vysvetlenie je však málo pravdepodobné, totiž Agáta bola starou matkou Štefana a jeho súrodencov. Tí sa už v roku 1335 aktívne uchádzali o jej dievčenskú štvrtinu, teda v tom čase už museli byť dospelí. Spomeňme si, že Kumpurd II. v roku 1307 ešte žil a jeho predpokladaní právnci mohli dosiahnuť dospelosť asi ťažko do roku 1335. Túto teóriu potvrdzuje aj tá skutočnosť, že v listine č. 1 figurujú obidvaja Kumpurdi, pričom iba Agátin otec Kumpurd má pri svojom mene prívlastok „Veľký“ a druhý sa spomína ako otec Petra, Mikuláša a Kupeho. Inak povedané, uvedený prameň ich jednoznačne rozlišuje. Zároveň spomínané označenie (Veľký) Kumpurda I. svedčí o jeho prestížnom postavení v rámci jeho rodiny, ktoré si jeho potomkovia pamätali aj okolo roku 1335.

K týmto faktom môžeme pridať aj to, že Kumpurd I. mal buď len jednu dcéru, alebo ak ich mal viac, tak v čase jeho úmrtia žila už iba jedna z nich. V listine č. 5 Štefan totiž tvrdil, že „*ipsa domina Aga[tha] ava eorum* [t. j. Štefana a jeho bratov] *filia Magni Kumpurd extitisset ex eoque principalior quarta puellaris absque ceteris quartas habentibus in universis possessionibus dicti Magni Kumpurd*

26 Dotyčná pasáž znie: „*de dicta possessione Gomba septem medios laneos, videlicet quinque in uno ordine a patre possessionis Beke filiorum Abrahe Rufi de Cheklis et duos in alia linea ex opposito dictorum laneorum a parte possessionis Chethurthuk inter laneos dicti Kupe et filiorum Petri, cum omnibus suis utilitatibus et pertinenciis universis ac cum quarta parte iuris patronatus ecclesie beate Virginis, terris arabilibus cultis et incultis, ad ipsos laneos spectantibus, ac aliis terris propriis eorum usibus et aratris reservatis ac etiam quarta parte piscine et lołci castril, inibi habit, ac quarta parte pomerii, pecudum vero pascua communi usui committendo*“.

27 Papp Róbert (ed.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XLII. (1358)*. (ďalej len AOKlt. XLII) Budapest; Szeged : [b. v.], 2017, s. 401-402, č. 1078.

eis deberet provenire“.

Spoznali sme aj manželku (Margita) a synov (Ladislav a Ján) Kumpurdovho (I.) syna Petra. I keď sa to zatiaľ nezdá, dozvedeli sme sa veľa cenných údajov aj o Jakubovi Literátovi, ktorým sa budem venovať nižšie. Vráťme sa k ďalšiemu priebehu skúmaného sporu.

Po Jakubovi Literátovi predstavil na súde Michal Čučák tri privilegialne listiny Prešporskej kapituly:

1) Z 5. marca 1352, svedčiacu o tom, že za prítomnosti svedka tejže kapituly vyššie predstavený Kupe a taktiež Margita v zastúpení svojich synov Jána a Ladislava vydali pani **Sebe (Sebe)**, **dcére Kumpurda** (bezpochyby II.), dedičným právom jej dievčenskú štvrtinu, ktorá činila tri celé pozemky v Hubiciach a jeden polovičný z pozemku poddaného Gombaiovcov Leopolda vrátane príslušenstva.²⁸

2) Z 10. mája 1364²⁹, ktorá informuje o tom, že spomínaní Ján a Ladislav predali jeden polovičný pozemok v Hubiciach za tri hrivny denárov Mikulášovmu synovi Michalovi [Čučákovi].

3) Z 13. septembra 1368, v ktorej sa dočítame, že tí istí Ján a Ladislav predali dedičným právom tomu istému Mikulášovi 25 jutár ornej pôdy v Hubiciach z ich dedičných zemí za 10 hrívien denárov.³⁰

Po Michalovi opäť vystúpil Jakub Literát s dvoma listinami, tentokrát však ako zástupca Ondrejovho syna Petra a pani Heleny. Čitateľ si určite všimne, že tu ide o osoby, ktoré som doteraz vo svojej štúdii nespomínal. Príčina tejto skutočnosti spočíva v tom, že kvôli porušeniu listiny Jakuba Spiša nevieme, prečo vstúpili do sporu. Po tom, ako Čepanov syn Mikuláš predstavil na súde vyššiu spomínanú listinu Rábskej kapituly, žiadal spravodlivosť zo strany Jakuba Literáta, Michala Čučáka, a taktiež „*ex parte dicti Petri filii Andree et dominarum predictarum*“, čiže spomínaného Ondrejovho syna Petra a spomínanej panej. Slová „*dicti*“ a „*predictarum*“ jednoznačne naznačujú, že krajiný sudca ich už predtým predstavil, len – ako som sa o tom už zmienil – dotyčná pasáž je poškodená. Na druhej strane slovo „*dominarum*“ prezrádza, že do sporu vstúpila okrem Heleny ešte aspoň jedna pani. K tomu najpravdepodobnejšie došlo v oktáve sv. Juraja (1. mája) v roku 1376. V súčasnej oktáve, t. j. sv. Michala v tom istom roku, Jakub Literát

28 „*tres laneos integros, in uno latere et loco adjacentes, a parte orientis in inferiori parte ipsius ville Gomba, item medium laneum de laneo Lypoldy, condam iobagionis ipsorum, in eodem [...] a condicione, sicut predecessores iobagiones ipsorum tenuissent; item quartam partem terrarum arabilium, que sub aratro ipsorum filiorum Kumpurd dividi consuevissent, videlicet a parte metarum Nicolai filii Thome existentem, circa vallem Eper vocata ibique eidem Kupe duo iugera terrarum ad utendum commisissent, item quartam partem pomerii ipsorum a parte possessionis Magyar vocate cum quarta parte piscine, quam cum pecorum pascuis communi [usui] commisissent; demum in possessione ipsorum Lypoldfalua vocata in antiqua sessione eorundem penes Danubium a parte superiori in fine silve quartam partem cum quarta parte pomerii; item in secunda sessione penes ecclesiam similiter quartam partem, a parte superiori circa Danubium sitam, cum quarta parte pomerii et aliis utilitatibus“*

29 Kvôli poškodeniu písacej látky listiny Jakuba Spiša nemožno určiť presný dátum, našťastie sa však zachoval aj originál privilegialnej listiny Prešporskej kapituly. Slovenský národný archív (ďalej len SNA), Hodnoverné miesto Bratislavská kapitula (ďalej len HmBk) 14-7G-6 (DF 226658).

30 Z tých 25 jutár „*[viginti] tria iugera in uno ordine, a parte videlicet mete possessionis Ogya vocate, a parte meridionali et duo iugera circa lacum Eper nuncupatum in fine terrarum predicti Michaelis adiacerent“*. Vo veľmi zlom stave sa zachoval aj originál tejto listiny. SNA, HmBk 14-7G-7 (DF 226659).

– ako zástupca Petra a Heleny – tvrdil, že „*dicta domina [...] medio tempore (...) decessa*“. Na základe toho môžeme vydedukovať, že okrem Heleny vstúpila do sporu iba jedna pani. Jej totožnosť, žiaľ, nemožno bezpečne zistiť. Nižšie sa v listine Jakuba Spiša dozvedáme, že tento **Ondrejov syn Peter bol vnukom Petra, syna Kumpurda II., a Helena dcérou tohože Petra (syna Kumpurda II.)**. Čo sa týka tej druhej neznámej panej, podľa všetkého šlo o – tiež na konci listiny Jakuba Spiša spomínanú – **Alžbetu, matku Ondrejovho syna Petra a dcéru Kumpurdovho (II.) syna Petra**.³¹ Ak je táto úvaha správna, môžeme konštatovať, že Alžbeta zomrela (*decessa*) v roku 1376 medzi oktávami sv. Juraja a Michala, t. j. medzi 1. májom a 6. októbrom.

Vráťme sa teraz k tým dvom dokumentom, ktoré Jakub Literát ukázal krajinskému sudcovi v mene Ondrejovho syna Petra a Heleny. Jedným z nich je mandát palatína Mikuláša Konta z 22. septembra 1358, adresovaný Prešporskej kapitule, v záležitosti sporu, ktorý sa začal na generálnej kongregácii Prešporskej a Mošonskej stolice 17. septembra³² v tom istom roku. Na tomto zhromaždení vdova po Kumpurdovom (II.) synovi Petrovi – meno ktorej sa tu nedozvedáme, ale z vyššie uvedenej listiny č. 2 Jakuba Literáta vieme, že sa volala Margita – a taktiež jej synovia Ladislav a Ján sa sťažovali, že už spomínaný Kupe okupuje tretinu majetkových podielov Mikuláša, syna Kumpurda (II.). Tie by však mali na základe súdneho rozhodnutia (*ordine iudiciario*) prislúchať im, a to z toho dôvodu, že Mikuláš zabil Petra, manžela a otca uvedených sťažujúcich sa. Zároveň ukázali privilegijnú listinu palatína Mikuláša Zsámbokiho z 20. júna 1349,³³ ktorá informuje, že na generálnej kongregácii Prešporskej stolice z 15. júna 1349 spomínaná vdova a jej synovia – i keď sa to explicitne nepíše, ale vyplýva to z kontextu – tvrdili, že Mikuláš zabil Petra na sviatok sv. Havla (16. okt. [1348]), keď bol Peter na ceste domov do Hubíc. Toto tvrdenie podložili dvoma vyšetrovacími listinami (*inquisicionalibus*), jednou Nitrianskej a jednou Prešporskej kapituly, zároveň to na kongregácii potvrdili aj funkcionári Prešporskej stolice. Uvedené skutočnosti a Mikulášova neprítomnosť na kongregácii ako znak jeho previnenia sa (*in sue culpabilitatis indicium*) presvedčili palatína o oprávnenosti sťažnosti a Mikuláša odsúdil „*in sententia capitalis et amissione universarum suarum possessionum ac bonorum suorum*“, pričom dve tretiny jeho

31 „*Petrus filius Andree, ex nobili domina Elizabeth vocata filia ipsius Petri filii Kump[ur]d] procreatus*“.

32 Mandát je datovaný „*sexto die congregacionis sue [generalis, feria secunda proxima post festum Nativitatis beate Virginis anno Domini millesimo CCCmo quinquagesimo octavo*“, teda 15. septembra. Ide však o – určite neúmyselný – omyl v listine Jakuba zo Spiša z roku 1377, totiž palatín Mikuláš Kont sa v pondelok po sviatku Narodenia Panny Márie zdržoval na generálnej kongregácii, konanej sa v Csepregu pre Šopronskú stolicu. AOKlt. XLII, s. 377, č. 1014; s. 378, č. 1015, 1016; s. 381; č. 1026-1028; s. 383, č. 1033; s. 384-385, 4. 1036-1037. Kongregácia pre Prešporskú a Mošonskú stolicu sa začínala v pondelok po oktáve spomínaného sviatku, takže z datovania vypadlo slovo „*octavas*“. Mohli sme si to už všimnúť aj v prípade listiny č. 5, ktorú ukázal na súde Jakub Literát, ale porovnaj aj: AOKlt. XLII, s. 386, č. 1040, 1041; s. 394-397, č. 1062-1067. Správny dátum začiatku kongregácie je teda 17. september a datovanie mandátu 22. september 1358. Na túto chybu správne upozornil už aj Gyula Tasnádi Nagy v edícii mandátu na základe obsahového prepisu Jakuba zo Spiša: Tasnádi Nagy Gyula (ed.): *Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis. Anjoukori okmánytár VII*. Budapest: MTA, 1920, s. 378-380, č. 211.

33 Sebök Ferenc (ed.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XXXIII. (1349)*. Szeged: [b. v.], 2015, s. 236, č. 464.

majetkov prisúdil sebe samému a tretinu vdove a synom Petra.

Po prečítaní listiny Mikuláša Zsámbokiho sťažujúci sa žiadali spravodlivosť od Kupeho, ktorý vyhlásil, že spomínané majetky svojho **bezdetného mŕtveho** (*sine herede decessi*) **Mikuláša** neokupuje. Aj keby Mikuláš zomrel bez spáchania bratovraždy (*absque nephandissimo crimine fratricidii*), jeho majetky by mali byť rozdelené medzi jeho preživších (*superstitibus*) bratov, preto Mikuláš Zsámboki prisúdil polovicu Mikulášových majetkov Petrovým synom a druhú polovicu tiež tým istým kvôli Mikulášom spáchanému zločinu. Z tohto dôvodu palatín Mikuláš Kont nariadil Prešporskej kapitule, aby za prítomnosti jej svedka jeden z palatínových poverencov voviedol Petrových synov pod podmienkami, uvedenými v mandáte, do vlastníctva majetkov Mikuláša. Nevieme, ako sa tento právny akt skončil, keďže relácia o ňom sa nezachovala.

Obsah druhej listiny, ktorú Jakub Literát ukázal krajinskému sudcovi Jakubovi zo Spiša v mene Petra a Heleny, konkrétne listiny Mikuláša Zsámbokiho z 20. júna 1349, nedokážeme kvôli zlému stavu textu interpretovať. Na základe dátumu jej vydania a toho, čo sa z jej znenia zachovalo,³⁴ nazdávam sa, že v nej šlo o to, že funkcionári Prešporkej stolice potvrdili výpoveď vdovy po Petrovi a jej synov o zavraždení tohože Petra svojim bratom Mikulášom. Listiny s podobným obsahom – teda o dosvedčovaní nejakého tvrdenia funkcionármi príslušnej stolice – sa na generálnych kongregáciách bežne vydávali a ako sme vyššie postrehli, v listine Mikuláša Zsámboki z toho istého dňa sa naozaj zmieňuje o podobnej záležitosti.

Interpretácia mandátu Mikuláša Konta z 22. septembra 1358 si vyžaduje ďalšie komentáre, ale k tejto záležitosti sa vrátim neskôr. Potrebnejšie je teraz zhrnúť to, ako obohatili naše vedomosti o Gombaiovcoch predstavené dokumenty Michala Čučáka, a taktiež Petrovej vdovy a jej synov. Kumpurd II. mal okrem synov Petra, Mikuláša a Kupeho aj jednu dcéru menom Sebe. Vďaka nej – ako to uvidíme – si mohol neskôr Michal Čučák nárokovať na majetky skúmaného rodu.

Zo zmieneneho mandátu Mikuláša Konta sme sa dozvedeli, že vzťah medzi Kumpurdovými synmi – mierne povedané – nebol ideálny, ba naopak. Mikuláš zabil svojho brata 18. októbra 1348. Tento údaj možno považovať za vierohodný, totiž potvrdzuje ho aj Prešporskej kapitule adresovaný mandát Ľudovíta I. z 20. októbra 1348, ktorý opisuje okolnosti Petrovej smrti podobne. Z tohto prameňa sa navyše dozvedáme aj to, že po tom, ako celú udalosť uvidel Kupe, snažil sa Petrovi pomôcť, ale Mikuláš zabil takmer aj jeho.³⁵ Napätá situácia okolo súrodencov trvala podľa všetkého dlhšiu dobu, totiž Mikuláš sa pokúšal zavraždiť Petra už 26. decembra 1345, pričom v tom čase medzi nimi prebiehal aj nejaký bližšie nešpecifikovaný

34 „*littera, videlicet prescripti Nicolai, pal[atini], filii Gelety sexto die dicte congre[gacionis sue generalis] anno Domini millesimo CCCmo quad[ra]gesimo nono in dicto Posonio [con]fecta, expresserat inter cetera, quod idem N[ic]olaus, palatinus, unacum [dic]tis vicecomite et iudicibus nobilium ac iuratis assessoribus necnon universis nobilibus dicto comitatus Posoniensis eundem Nicolaum filium Kumpfurd*”

35 „*cum Kupe frater uterinus eiusdem Petri super ipsum Petrum fratrem suum flens et deplorans corruisset, eundem Kupe prefatus Nicolaus sic deflentem letaliter vulnerasset et semivivum reliquisset, de quo dubitaretur, si adhuc viveret vel obiisset*“. Dedek, Ludovicus Crescens (ed.): *Monumenta ecclesiae Strigoniensis III*. Strigonium: Gustavus Buzárovits, 1924, s. 342, č. 698. Dodám ešte, že s najväčšou pravdepodobnosťou na tento mandát vyhotovila Prešporská kapitula tú vyšetrovaciu listinu, ktorú spomína mandát palatína Mikuláša Zsámbokiho z 20. júna 1358.

spor (*lite tamen inter ipsos pendente*).³⁶ Vychádzajúc z uvedených faktov môžeme skutočnosť, že spomínaní súrodenci v roku 1347 spoločne vystúpili proti Andičovi z Ol'dze, chápať skôr ako úsilie rozšíriť rodový majetok, než ako znak bratskej lásky.

Mikuláš neprežil svojho brata o príliš dlhý časový úsek. Mandát Mikuláša Konta z 22. septembra 1358 nás už informoval – medzi inými aj – o tom, že zomrel bez dedičov. K určeniu bližšieho obdobia jeho úmrtia napomáha mandát Mikuláša Zsámbokiho z 1. júla 1350, v ktorom pri mene Mikuláša už figuruje prídavné meno „nebohý“ (*condam*). Palatín ho na prosbu Štefanovho syna Ladislava z Potône³⁷ nariadil štatuovať do majetkového podielu Mikuláša, ktorý vlastnila záložným právom **Helena, bez dedičov zosnulá manželka Mikuláša** a sestra spomínaného Štefana.³⁸ Toto vovedenie zrejme nebolo úspešné, keďže sa so Štefanom v súvislosti s týmto majetkovým podielom viac nestretávame, ani nevystupuje v neskorších sporoch. Môžeme teda konštatovať, že Mikuláš zomrel niekedy medzi 15. júnom 1349 (nič nenasvedčuje tomu, že Mikuláš by bol mŕtvy v čase vyššie spomínanej generálnej kongregácie Mikuláša Zsámbokiho) a 1. júlom 1350.

Ďalej sme zistili, že Peter (syn Kumpurda II.) mal okrem synov Ladislava a Jána aj dve dcéry, konkrétne Alžbetu a Helenu. Okolnosti smrti Alžbety som už vyššie opísal. Jej manželom bol ten Ondrej, s ktorým sa jej narodil v spore pred krajinským sudcom vystupujúci syn Peter. Treba však zdôrazniť, že síce bol vnukom Petra (syna Kumpurda II.), ale – ako vidíme – len v ženskej línii. Je predstaviteľné, že býval v Hubiciach,³⁹ ale viac informácií o ňom – teda odkiaľ pochádza, kto boli jeho predkovia a potomkovia ap. – sa mi v doterajšom výskume nepodarilo vypátrať. Helena v čase vydania listiny Jakuba zo Spiša (t. j. 7. dec. 1377) ešte žila, ale viac o nej v momente písania týchto riadkov tiež neviem povedať.

Po prečítaní listín, ktoré ukázali krajinskému sudcovi Jakubovi Čepanov syn Mikuláš, Jakub Literát a Michal Čučák, sa spor z neznámeho dôvodu odročil na oktavu Popolcovej stredy (18. febr. [1377]) a následne na oktavu sv. Martina (18. nov. [1377]). V tomto termíne, ktorý je už poslednou fázou skúmaného sporu, sa dostavil na súd Čepanov syn Mikuláš, Jakub Literát, ktorý aj tentoraz zastupoval Helenu a Ondrejovho syna Petra, a **Valentín Literát, syn Michala**. Vymenovaní žiadali od krajinského sudcu spravodlivosť. Ako bývalo zvykom, pred odôvodnením konečného rozhodnutia sudcovia zosumarizovali všetky argumenty, ktoré sporiace sa strany počas sporu predložili. Rovnako sa to stalo aj v tomto prípade a aby som zbytočne neopakoval tie fakty, ktoré som už uvádzal, na tomto mieste sa sústreďujem na tie, ktoré sme doteraz ešte nevedeli.

36 MES III, s. 593, č. 777. Mandát možno pod tým sporom naráža na záležitosť, v ktorej bol Mikuláš odsúdený v roku 1346 v spore s poddaným Kupeho, Viadalovým (*Wyadal*) synom Pavlom. MES III, s. 607, č. 796.

37 Zatiaľ sa mi nepodarilo identifikovať, o ktorú z mnohých žitnoostrovských dedín s názvom Potón ide v tomto konkrétnom prípade.

38 Teiszler Éva (ed.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XXXIV. (1350)*. Budapest–Szeged: [b. v.], 2013, s. 279-280, č. 495.

39 Toho Petra (*Petrus de Gomba*), ktorý sa spomína pri vypočutí svedkov v listine Rábskej kapituly z 13. novembra 1369, teoreticky možno stotožniť s ním. SNA, Súkromný archív Bratislavskej kapituly (ďalej len SaBk) D-7-79. Nie je vylúčené, že tu ide o brata vyššie spomínaného kanonika magistra Štefana, s ktorým sa stretávame v tom istom roku v mandáte prešporského podžupana (1367 – 1671) Mikuláša z Čeklisa (dnes Bernolákovo). SNA, HmBk 28-1-44 (DF 226981). Niektorý z týchto Petrov sa ako kráľovský poverenec aj v roku 1373. DL 41927.

V prvom rade treba vyzdvihnúť, že o synovi Michala Čučáka Valentinovi Literátovi sme ešte v doterajšom priebehu nepočuli, len o Mikulášovi. Oveľa dôležitejšia je však tá informácia, ako sa dostal spomínaný Michal do príbuzenstva s Gombaiovcami. Sebe (dcéra Kumpurda I.) bola totiž **matkou Margity, manželky Michala**. Inak povedané: podobne ako Petrov otec Ondrej, tak sa aj Michal priženil do rodu Gombaiovcov. Žiaľ, pramene mlčia o tom, za koho sa vydala spomínaná Sebe.

Najcennejší údaj bezpochyby predstavuje zmienka o tom, že synovia Petra (syna Kumpurda II.) zomreli bez dedičov (*filiorum Petri, ab hac luce sine heredibus masculinis – ut per utrasque partes referebatur – decessorum*), čo potvrdili aj sporiace sa strany. V praxi to znamenalo, že nimi vymrel rod Gombaiovcov. Ako sme videli, Mikuláš (syn Kumpurda II.) po sebe nezanechal dedičov a Kupe pravdepodobne tiež nie. V súvislosti s ním sa to v žiadnom prameni explicitne nepíše, ale toto tvrdenie môžeme podložiť nepriamymi dôkazmi. Azda najpresvedčivejší z nich predstavuje listina Rábskej kapituly s neznámym datovaním, s ktorou sa na súde usiloval hájiť Čepanov syn Mikuláš svoj nárok na Hubice. Spomeňme si, že podľa jej obsahu vraj Kupe dedinu vrátil zmienenému Mikulášovi. Kupe by určite spravil niečo podobné až na konci svojho života, preto by bolo datovanie listiny Rábskej kapituly kľúčové z hľadiska približného obdobia jeho smrti. To však s najväčšou pravdepodobnosťou nikdy nezistíme, keďže – ako sa dozvieme – Čepanov syn Mikuláš napokon prehral spor s Jakubom Literátom a Michalom Čučákom, a teda zväčša boli po vynesení súdneho rozsudku dokumenty porazenej strany zničené, aby sa zabránilo ich prípadnému zneužitiu v danej alebo v inej záležitosti. Jediným zdrojom poznania datovania a obsahu spomínanej listiny Rábskej kapituly môže byť teda iba listina Jakuba zo Spiša, ale z nej sa toho kvôli poškodeniu písacej látky veľa nedozvedáme.

Ako ďalší argument môžeme uviesť aj tú skutočnosť, že sa ku Kupeho majetkom nikto z rodu Gombaiovcov nehlásil, a zrejme z toho dôvodu, že v tom čase už nik z nich nežil. Kupe musel zomrieť pred 1. májom 1372, totiž v listine Prešporskej kapituly z toho dňa už figuruje ako nebohý. Podľa obsahu spomínaného dokumentu Ladislav, syn Petra (syna Kumpurda II.), sa dohodol s už predstaveným magistrom Štefanom, kanonikom Prešporskej kapituly, a jeho nemenovanými bratmi v záležitosti nejakej dievčenskej štvrťiny, ktorá im prislúcha z Hubíc. Na základe dohovoru rozdelili akúsi zem zvanú Úrfölde (*Vrfeulde*, slov. Zem pána) na štyri časti a jednu štvrtinu Ladislav prenechal z titulu uvedenej dievčenskej štvrťiny Štefanovi a jeho súrodencom.⁴⁰

Vefavravný je aj ten fakt, že sa pri tomto majetkovoprávnom akte vôbec neuvádza Ladislavov brat Ján. Aj v jeho prípade sa môžeme domnievať, že vtedy už nežil, inak by sme o ňom určite našli zmienku v spomínanej listine, hlavne ak berieme do úvahy tú skutočnosť, že títo bratia (t. j. Ladislav a Štefan) podobné záležitosti riešili

40 „*quandam terram Vrfeulde vocatam ipsorum hereditariam in quatuor partes divisissent, quarum una ad viginti quinque iugera se extendem (správne: extenderet), que cum uno fine versus possessionem Bezfolua, cum alio vero fine ad quandam viam, que pertransiret eandem terram Vrfeulde, retro videlicet ortos quinque mediorum laneorum, ipsis magistro Stephano et fratribus suis similiter iure quarte puellaris predictae cessorum, tenderent et adiacerent*“. DL 41870. Treba upozorniť na skutočnosť, že nebohý Kupe sa v prameni označuje ako brat Ladislava, ide tu však o jednoznačný omyl.

vždy spolu (pozri dokumenty Michala Čučáka). Čo sa týka Ladislava, jeho úplná absencia v spore, ktorý sa začal v oktáve sv. Juraja 1374 pred krajinským sudcom Jakubom zo Spiša, evidentne naznačuje, že v tom čase už nebol medzi živými. Jeho smrť možno teda datovať ešte pred týmto termínom. Zároveň môžeme konštatovať, že on bol posledným priamym mužským potomkom komesa Kumpurda (I.) a ním vymrel rod Gombaiovcov. Tieto postuláty potvrdzuje aj súdne rozhodnutie Jakuba zo Spiša, takže sa vráťme k jeho objasneniu.

Stručne povedané, zo sporu profitoval každý okrem Čepanovho syna Mikuláša. Keďže krajinskému sudcovi tvrdil, že ani on, ani jeho predkovia sa nikdy nenachádzali vo vlastníctve Hubíc, navyše okrem listiny Rábskej kapituly mu nedokázal ukázať žiadnu inú a tá aj tak nedisponuje dostatočnou právnou silou,⁴¹ Jakub zo Spiša ho vyhlásil za porazeného. Podľa môjho názoru toto rozhodnutie možno považovať za spravodlivé, keďže Kupe v žiadnom prípade nemohol odkázať celé Hubice Mikulášovi, veď majetkami tam nedisponoval len on.

Krajinský sudca uznal nárok Jakuba Literáta na tých 7 polovičných pozemkov s ich príslušenstvom, ktoré im prislúchajú ako dievčenská štvrtina Agáty (dcéry Kumpurda I.). Mikulášovi, synovi Michala Čučáka, potvrdil vlastníctvo spomínaných troch celých a jedného polovičného pozemku z titulu dievčenskej štvrtiny pani Sebe (dcéry Petra, syna Kumpurda II.), ďalej ďalšieho polovičného pozemku a 25 jutár ornej pôdy, ktoré predali Michalovi Petrovi synovia Ladislav a Ján. Zvyšné majetky a práva Kumpurdových (II.) synov Petra, Mikuláša a Kupeho, ako aj týchž Petrových synov Ladislava a Jána pripadli kráľovi. Z nich však bolo treba vydať Helene (dcére Petra) a Petrovi (vnukovi tohože Petra) dievčenskú štvrtinu, výbavu a *homagium* Petra.⁴² Na základe uvedeného teda – ako som to už naznačil – vidíme, že Gombaiovci naozaj vymreli pred 1. májom 1374.

Osudy majetkov Gombaiovcov

I keď sa to Gombaiovcov už priamo netýka, musíme pár vetami zhrnúť aj to, čo sa stalo s ich majetkami po vymretí ich rodu. Ako sme sa dozvedeli z privilegálnej listiny palatína Mikuláša Konta z 23. septembra 1358 (ktorú ukázal na súde Jakub Literát, č. 5), v Hubiciach sa nachádzalo 28 polovičných pozemkov. V stredovekých pomeroch ide o raritu, keď takto presne poznáme rozmer nejakej dediny. Na základe piatich uvedených listín Jakuba Literáta vieme, že presnú štvrtinu (7)

41 „*Nicolaus filius Chepani nec se, nec suos predecessores ullo unquam tempore in dominio dicte possessionis Gomba extitisse per nos requ[isi]tus asserebat, nec in facto eiusdem aliqua plura instrumenta preter preexhibita exhibebat, nec in fut[urum] exhibere assumpmenbat, prescripte autem littere ipsius capituli lauriensis, per ipsum videlicet Nicolaum filium Chepani exhibite, ad optencionem eiusdem possessionis minime vigorositatis fore apparebant*“

42 „*alia et residua iura possessionaria dictorum Petri, Nicolai et Kupe filiorum Kumpurd ac Ladislai et Iohannis filiorum dicti Petri iuri regio per[ti]nere debere decernentes manibusque regalibus applicantes, annotatum autem Nicolaum filium Chepani pro indebita recaptivacione et requisicione predicte possessionis Gomba in emenda estimacionis eiusdem convictum fore, prefata autem iura quartalia, dotalicia et (h)omagium annotati Petri predictis domine Elene filie et Petro nepoti eiusdem Petri a regia maiestatis [in]quantum de eisdem iuribus possessionariis ...], videlicet dominum nostrum regem devolutis, convenit exsequi relinquentes atque committentes*“.

týchto majetkov získal magister Štefan, kanonik Prešporskej kapituly a jeho súrodenci. Jeden z jeho bratov sa volal Mikuláš, ktorého synom bol Jakub Literát. Žiaľ, nepodarilo sa mi zistiť, prečo sa neskôr uchádzal o tých 7 polovičných pozemkov ako jediný, ale nazdávam sa, že medzi nimi vznikla nejaká dohoda, v rámci ktorej mu prenechali vlastníctvo zmienených nehnuteľností.

V zrkadle týchto faktov možno konštatovať, že Kumpurdovým (II.) synom Petrovi, Mikulášovi a Kupeovi zostalo po 7 polovičných pozemkov (celkovo 21). Spomedzi nich zomrel najprv Peter, ktorého zabil jeho vlastný brat Mikuláš. Ten – ako už vieme – nezanechal po sebe dedičov, takže jeho majetky mali rovnakým podielom pripadnúť jeho bratom, avšak kvôli bratovražde všetko jeho bohatstvo dostali Petrovi synovia Ladislav a Ján. Inak povedané, Kupe naďalej disponoval 7 polovičnými pozemkami a Petrovi synovia tiež po 7. Nezabudnime, že Kumpurd (II.) mal aj dcéru, a to pani Sebe, testinú Michala Čučáka. Kupe a Petrovi synovia dali v roku 1352 za jej dievčenskú štvrtinu – okrem iného – 3 celé a jeden polovičný pozemok, nevieme však, v akom pomere. Rodový majetok sa zmenšil aj v roku 1364, keď Petrovi synovia Ladislav a Ján predali tomuže Michalovi jeden polovičný pozemok. Gombaiovci teda v spomínanom roku disponovali v Hubiciach spolu už len – ak tie tri celé pozemky rátame ako 6 polovičných – 13 polovičnými pozemkami. Tie po ich vymretí pripadli kráľovskej korune, avšak niečo muselo prislúchať na základe súdneho rozhodnutia Jakuba zo Spiša aj Petrovej (syn Kumpurda II.) dcére Helene a vnukovi Petrovi. Pozrime sa teraz, čo sa stalo s tými pozemkami, ktoré získal kráľ.

Ďalšie cenné údaje poskytuje veľmi rozsiahly mandát krajinského sudcu Petra zo Svätého Jura a Pezinka zo 14. novembra 1504, ktorý prepisuje – aj v plnom znení, aj v obsahových výťahoch – mnohé listiny.⁴³ Tento dokument bol vyhotovený v rámci dlhoročného sporu zo začiatku 16. storočia, v ktorom sa sporilo aj o niekdajšie majetky Gombaiovcov. Ide o dôležitý prameň poznania dejín Žitného ostrova, na tomto mieste sa však sústreďujem na záležitosti, ktoré sa týkajú skúmanej témy. Jedným z dokumentov, ktorého obsah v mandáte nachádzame, je listina kráľovnej Alžbety, manželky Ľudovíta I., z 30. apríla 1383. Podľa nej tie majetkové podiely Kumpurdových (II.) synov, ktoré pripadli kráľovskej korune, kráľovná vrátila dedičným právom Jakubovi Literátovi a Michalovi [Čučákovi] za 120 hrívien denárov.⁴⁴

Krajinský sudca Peter parafrázoval Alžbetinu listinu na základe tranzumptu Prešporskej kapituly z 20. marca 1389. V ten istý deň spomínaná kapitula vystavila aj jednu privilegálnu listinu, ktorá zachytáva dohodu medzi Jakubom Literátom a Michalom Čučákom ohľadne majetkov Gombaiovcov.⁴⁵ Už forma vyhotovenia li-

43 DL 105081 (len fotografia). Jeho nepresná edícia a bez listín, týkajúcich sa Hubic: Eszterházy János (ed.): *Az Eszterházy család és oldalgainak leirásához tartozó oklevéltár.* (ďalej len Eszterházy) Budapest: Athenaeum, 1901, s. 121-131, č. 89. Prepísal ho aj krajinský sudca Ondrej Bátor 28. januára 1564. DL 37370, s. 5-16.

44 „*porcionem suam possessionariam, videlicet porcionem Nicolai, Petri et Kupe filiorum Kumpurd, in possessione Gomba in comitatu Posoniensi habitam, que per formam iudicii iuxta regni Hungarie consuetudinem de iure ad regiam maiestatem extitisset devoluta et que tunc eodem iure apud regiam maiestatem occupata ext[itis]set, Iacobo Litterato filio Nicolai ac Michaeli filio alterius Nicolai de dicta Gomba pro denariis, videlicet centum et viginti marcarum, quibus eisdem Iacobo et Michaeli pro quibusdam ipsorum iuribus de eadem porcione satisfacere debuissent, eisdem et eorum heredibus heredumque suorum secessoribus remisisset, resignasset et restituisset possedendam*“

45 Jej text sa tiež zachoval vo vyššie uvedenom mandáte krajinského sudcu Petra (1504).

stiny naznačuje, že ide o záväzok, ktorému určili dlhodobú platnosť. Potvrzuje to aj skutočnosť, že okrem uvedených osôb boli pri dohode prítomní aj ich potomkovia. Michal a **jeho syn Mikuláš**, farár z Rastic (maď. Nagymagyar),⁴⁶ zastupovali Michalových ďalších synov **Osvalda, Gašpara, Gregora, Petra a Pavla** a Jakub Literát konal aj v mene svojich **synov Štefana a Mikuláša**. V podstate listina je zmluvou medzi uvedenými stranami o rozdelení majetkových práv Petrových synov Ladislava a Jána v Hubiciach, ktoré činili 14 polovičných pozemkov, 25 jutár ornej pôdy zvanej Úrfölde (*Wrfewlde*), polovicu jedného ovocného sadu a jedného rybníka.⁴⁷

Pred tým, než skonkretizujeme spôsob rozdelenia majetkov, musíme si vyjasniť niekoľko záležitostí. Ako vidíme, dohoda sa týkala 14 polovičných pozemkov, ale pri mojej vyššie uvedenej úvahe malo v držbe Gombaiovcov zostať len 13. Domnievam sa, že ten jeden polovičný pozemok, ktorý dostala Sebe v roku 1352 za svoju dievčenskú štvrtinu, nemusíme zarátavať. Ten totiž patril ich poddanému Leopoldovi a jeho predkom.⁴⁸ Takto už počet zmienených polovičných pozemkov sedí. Zároveň treba podčiarknuť, že podľa listiny prislúchali spomínané majetky Petrovým synom, čiže Petrov brat Kupe naozaj zomrel – ako som to predpokladal – bez dedičov. Len tak sa mohli jeho majetky dostať do vlastníctva Ladislava a Jána.

Predstavené strany odkázali jeden zo 14 polovičných pozemkov Kostolu Panny Márie v Hubiciach za spásu svojich duší a duší ich predkov.⁴⁹ Zo zvyšných 13 polovičných pozemkov 12 rozdelili v rovnakom pomere, teda každá strana dostala po 6. Z ostatného polovičného pozemku, na ktorom mal Kupe kedysi svoju rezidenciu, Jakub prenechal svoj podiel Michalovi, za čo od neho dostal 4 jutrá z ornej pôdy zvanej Úrfölde.⁵⁰ Vlastnícke pomery v Hubiciach od roku 1389 na základe uvedených údajov vyjadruje nasledujúca tabuľka:

46 Podľa formulácie textu („*Michael filius Nicolai de Gvmba et discretus vir dominus Nicolaus filius eiusdem, Michael, plebanus de Magyar*“) by sme to mali chápať tak, že Michal a jeho syn Mikuláš a taktiež Michael, farár z Rastic, zastupovali Michalových ostatných synov. Keďže však oslovenie „*discretus vir dominus*“ prislúchalo farárom, musíme myslieť na to, že pisár zabudol dať nad meno Michael značku všeobecného skrátene, ktorá by v tomto prípade nahrádzala genitívnu koncovku -is. Text by teda mal znieť nasledovne: „*Michael filius Nicolai de Gvmba et discretus vir dominus Nicolaus filius eiusdem Michaelis, plebanus de Magyar*“. Z 80. rokov 14. storočia naozaj poznáme jedného rastickeho farára menom Mikuláš. Eszterházy, s. 31, č. 28. K uvedeným skutočnostiam ešte doplním, že Michalovi sa celkovo narodilo až 7 synov. Je teda celkom logické, že aspoň jedného z nich určil na cirkevnú dráhu.

47 „*quatuordecim medios laneos et viginti quinque iugera terrarum Wrfewlde vocatarum et medietatem pomerii ac piscini*“

48 „*medium laneum de laneo Lypoldy, condam iobagonis ipsorum, in eodem [...]a condicione, sicut predecessores iobagiones ipsorum tenuissent*“

49 „*excepto uno medio laneo, in fine ville iacente a parte fori Chewthwethkek, <quem> (v prameni chýba, doplnil som) pro pari voluntate et unamini consensu ecclesie beate Marie, virginis, in eadem Gomba situate, ob remedium animarum suarum antecessorum perpetuo dedissent et donassent possidendum*“

50 „*Tredecimum vero medium laneum, in quo olim Kwppe residenciam fecisset speciale, idem iacobus porcionem suam, in dicto medio laneo sibi provenire debentem, videlicet medietatem ipsius medii lanei, cum suis terris arabilibus predicto Michaeli et suis heredibus reliquisset possidendum, econtra vero idem Michael de dictis tredecimum dimidium iugeribus terre Wrfewlde vocate, videlicet in porcione sua quatuor iugera terrarum e[ij]dem iacobo et suis heredibus dedisset (...) perpetuo possidenda*“

Tabuľka č. 1 – Vlastnícke pomery v Hubiciach v roku 1389

Vlastník	Polovičný pozemok
Kostol Panny Márie	1
Jakub Literát	13
Michal Čučák	14
Spolu	28

Krátko po rozdelení niekdajších majetkov Gombaiovcov si strany vymohli od kráľa Žigmunda mandát, aby boli štatúované do ich vlastníctva. To prebiehalo bez protirečenia, o čom nás informuje listina Prešporskej kapituly z 2. júna 1389.⁵¹ V praxi to znamenalo, že rodiny Jakuba Literáta a Michala Čučáka sa stali – okrem jedného polovičného pozemku – vlastníkmi Hubíc. Predikát „z Hubíc“ (Gombai) niektorí z ich príslušníkov používali aj pred rokom 1389, po tomto roku však, ak sa v prameňoch stretávame so šľachticmi z Hubíc, máme pod nimi chápať členov potomstva buď Jakuba Literáta, alebo Michala Čučáka. Práve z tohto dôvodu označujem aj v názve tejto štúdie Kumpurdov (I.) rod **pôvodnými** šľachticmi.

Uvedený náčrt sa, samozrejme, týka iba majetkov v Hubiciach. Vyššie sme mohli vidieť, že Gombaiovci ich vlastnili aj inde. Ohľadom toho, konkrétne Nového Trhu, Leopoldovej zeme a istého Šúru (zrejme Nanašúru), som sa už vyjadril. Treba ešte upozorniť na tú skutočnosť, že – ako sme to videli v listine č. 3, ktorú Jakub Literát ukázal na súde vo svojom mene – štvrtina patronátneho práva Kostola Panny Márie v Hubiciach⁵² prislúchala Agáte (dcére Kumpurda I.). Z tohto vyplýva, že ostatné práva zostali mužským členom, teda inak povedané, patrónom hubického kostola bol rod Gombai.

Síce si táto štúdia nevytýčila za cieľ objasnenie dejín rodov Jakuba Literáta a Michala Čučáka, avšak pre uľahčenie budúcich výskumov treba zhrnúť aspoň to, čo sme sa o nich zatiaľ dozvedeli, respektíve akými ďalšími údajmi si môžeme v tomto momente rozšíriť naše vedomosti.

Jakub Literát

O Jakubovom pôvode a rodine sa mi doposiaľ nepodarilo zistiť veľa informácií. S určitosťou vieme, že nepochádzal zo Žitného ostrova. Z listiny prešporského župana Šimona z 11. decembra 1355 sme sa dozvedeli, že Jakubov strýc, prešporský kanonik Štefan, pochádzal z istého Donu vo Fejérskej stolici.⁵³ Taktiež vieme z listiny Karola I. z 4. mája 1335, že jeho rodinní príslušníci, konkrétne Štefan Literát (neskorší kanonik) a Mikuláš, synovia Bendiktovho syna Mikuláša, boli familiármi prešporského župana Mikuláša Treutela a za spomínaného Benedikta sa vydala Kumpurdova dcéra Agáta. Okrem vymenovaných sme doposiaľ spoznali

51 Jej obsah sa zachoval vo vyššie uvedenom mandáte krajinského sudcu Petra (1504).

52 O kostole pozri viac: Csiba Balázs: Cirkevná organizácia vo vybranej oblasti Žitného ostrova v stredoveku. In *Medea*, roč. XVII./XVIII, 2013/2014, s. 106.

53 Nazdávam sa, že pod touto obcou musíme chápať dnešný Adony v Maďarsku, ale bude to treba doložiť aj inými stredovekými prameňmi.

týchto Jakubových príbuzných: Tomášových synov Ondreja a Mikuláša, Benediktových synov Brikcia a Jána a taktiež Jánovho syna Ladislava.

Uvedené údaje môžeme spresniť opäť vďaka vyššie predstavenému mandátu Petra zo Svätého Jura a Pezinka. Nachádzame v ňom odpis listiny krajinského sudcu Štefana Bubeka z 15. septembra 1368, ktorý opisuje jeden pred ním prebiehajúci spor. Sporiace sa strany počas neho preukázali z hľadiska našej témy niekoľko dôležitých listín. Predmetom nezrovnalostí bol jeden majetkový podiel v Janikoch (maď. Jányok). Pred Prešporskou kapitulou 30. mája 1338 Bodolov syn Póša zo Sápu (dnes Dedinka pri Ivanke) a jeho syn Ján záložovali ich majetkový podiel v Janikoch Benediktovmu synovi Františkovi z Madarásu.⁵⁴ O rok nato spomínaný Ján daroval tento podiel svojej manželke **Kláre**,⁵⁵ ktorá ho v roku 1364 dala do dedičnej držby svojim deťom **Jakubovi** a **Kataríne**. Tých počala so svojim posledným manželom **Mikulášom z Földváru**. Darovanie sa týkalo aj synov bratov toho Mikuláša, konkrétne Tomášovho syna Ondreja a Bekeho syna Jána.⁵⁶ Zároveň sa dozvedáme aj to, že Klára bola dcérou Benedikta, syn Hegyma.

Peter, syn Póšovho syna Jána, zo Sápu stále ten istý majetkový podiel, ktorý vykúpil od vyššie uvedeného Františka z Madarásu, 29. novembra 1363 záložoval Jurajovmu synovi Jánovi z Kráľovianok.⁵⁷ Za tohto Jána sa vydala spomínaná Katarína, ktorá sa v roku 1366 sťažovala Štefanovi Bubekovi, že Peter zo Sápu neprávom okupuje tento majetkový podiel. Spor sa napokon ukončil tak, že Peter 23. augusta 1368 pred Prešporskou kapitulou prenechal sporný majetok spomínanému Jakubovi a Kataríne. Mimochodom zaujímavý priebeh sporu som opísal len povrchno, sústrediac sa na údaje ohľadom Jakubovej rodiny.

V prvom rade treba upozorniť na skutočnosť, že sporný majetok neskôr nazývali Kisjányok (Malé Janíky)⁵⁸, od ktorého Jakub Literát často odvodzoval svoj predikát,⁵⁹ takže niet pochyb o tom, že pod Kláriným synom máme chápať jeho. O jeho matke sme sa dozvedeli, že jej prvým manželom bol Póšov syn Ján zo

54 Piti Ferenc (ed.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XXII.* (1338). Budapest–Szeged: [b. v.], 2012, s. 178, č. 271.

55 Piti Ferenc (ed.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XXIII.* (1339). Budapest–Szeged: [b. v.], 1999, s. 109, č. 210.

56 „*Iacobo et Kathe[rine heredibus] suis, [ex] Nicolao dicto de Fewldwar ultimo marito suo sibi procreatis, item Andree filio Thome et Iohanni filio Beke, filiis fratrum dicti Nicolai de Fewldwar*“ Vyššie sme už videli, že Mikuláš mal brata menom Tomáš (syn Ondreja), Jánov otec Benedikt sa však v roku 1364 uvádza ako Beke. Zdá sa, že ide o skomolenie mena Benedikt.

57 Názov dediny v dotyčnom prameni nachádzame ako *Kyralyfyasamuth*, čo môžeme stotožniť s Kráľoviankami (maď. Királyfia). Túto hypotézu potvrdili moje ešte nepublikované výskumy.

58 Z tohto majetkového podielu vznikla neskôr samostatná dedina, ktorú koncom stredoveku začali nazývať Bústelekom. Csiba Balázs: *Osídlenie západnej časti Žitného ostrova v stredoveku* (Diplo-mová práca). Bratislava: FiF UK, s. 24–25. Dnes tvorí súčasť Janíkov.

59 Napríklad v roku 1381: DF 243833. Stávalo sa aj to, že Jakub používal aj predikát „z Janíkov“ (1369). SNA, SaBk D-9-79 (DF 227821). Dodám ešte, že Jakub zrejme nadobudol majetkový podiel v (Malých) Janikoch skôr ako tie v Hubiciach, preto sprvu používal tento predikát. Keď sa už dostal aj k tým hubickým, dočasne ich prenechal Jurajovmu synovi Petrovi. Spomeňme si, že práve jeho nahradil v spore pred Jakubom zo Spiša, keďže Peter sa v Hubiciach zdržoval len „*ex conservacione*“ (čiže v tomto prípade z povolenia) Jakuba. Ako ďalší dôkaz o tom, že Kisjányok patrili Jakubovi, uvádzam pasáž z jednej listiny Prešporskej kapituly z roku 1412: „*a parte possessionis Kysianok nuncupate eorundem magistri Iacobi ac Stephani et Nicolai filiorum eiusdem (de Gomba)*“. DL 9970 a 61321.

Sápu a druhým Mikuláš z Földváru, ktorému porodila okrem Jakuba aj dcéru Katarínu. Klára po prvýkrát odovdela zrejme po roku 1339 a až potom mohla „padnúť“ do oka Mikulášovi, ktorý v tom čase pravdepodobne ešte stále slúžil ako familiár prešporskému županovi Mikulášovi Treutelovi, teda zdržoval sa v Prešporskej stolici. Na základe tohto možno konštatovať, že Jakub Literát sa narodil ak nie na Žitnom ostrove, tak určite aspoň na území spomínanej stolice. Zmienovaný Földvár sa mi doposiaľ nepodarilo identifikovať, ale predpokladám, že mohlo ísť o dnešný Balatonföldvár v Šomodskej stolici.

Určiť dátum narodenia stredovekých osôb je kvôli nedostatočným informáciám veľmi náročné. V prípade Jakuba sa podľa vyššie uvedených okolností nazdávam, že sa narodil v 40. rokoch 14. storočia. Posledný mnou známy údaj o ňom za jeho života pochádza z 21. októbra 1412.⁶⁰ Zrejme zomrel krátko po tomto dátume, čiže mohol mať približne 70-80 rokov. Prívlastok „Literát“ naznačuje, že bol (právne) vzdelaným človekom. Táto skutočnosť a to, že sa mu podarilo nadobudnúť v žitnoostrovských pomeroch relatívne značné množstvo majetkov, sa odzrkadlili aj na príležitostnom označení Jakuba slovom *magister*,⁶¹ ktoré prislúchalo zámožnejším osobám.⁶²

Zdá sa, že jeho vyššie spomínaní synovia Štefan a Mikuláš nezdedili jeho talent, súdiac aspoň na základe toho, že veľmi zriedkavo figurujú v prameňoch. Štefan sa spomína ako kráľovský poverenec v roku 1417⁶³ a s Mikulášom sa stretávame aj v roku 1447.⁶⁴ Spomedzi nich mal len posledný menovaný potomka, ktorý sa volal Tomáš (1451 – 1462).⁶⁵ Ten však podľa všetkého zomrel bez mužských dedičov a ním teda vymrela vetva Jakuba Literáta. Aj kvôli jej majetkom vznikol na prelome 15. a 16. storočia medzi mnohými stranami jeden dlhoročný spor, v rámci ktorého bol vyhotovený často spomínaný mandát Petra zo Svätého Jura a Pezinka z roku 1504. Tomášovi sa totiž narodila (aspoň) jedna menom dcéra Veronika. Vydala sa (aj) za Abraháma Tankházyho (z Tonkoviec), ktorý v roku 1495 taktiež zomrel bez potomkov.⁶⁶ Po jeho smrti došlo k spomínanému sporu, ale túto tému by sa oplatilo analyzovať v osobitnej štúdii. Napokon ešte dodám, že o Tomášovej manželke Dorote disponujeme údajmi z rokov 1497 a 1498.⁶⁷

60 ZsO III, s. 653, č. 2817.

61 Napríklad v roku 1388. Nagy Imre – Deák Farkas – Nagy Gyula (eds.): *Hazai oklevéltár 1234-1536*. Budapest: MTT, 1879, s. 317, č. 289.

62 Engel, *Ung megye*, s. 96-100.

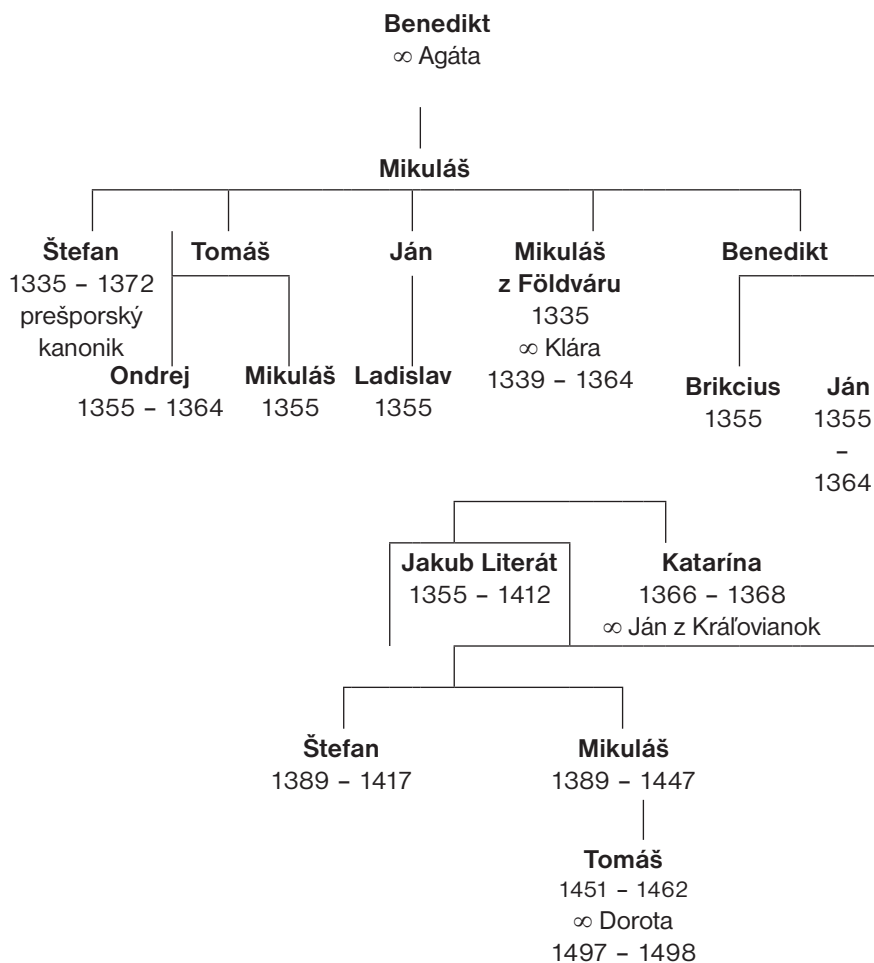
63 Mályusz Elemér – Borsa Iván (eds.): *Zsigmondkori Oklevéltár VI. (1417-1418)*. Budapest: Magyar Országos Levéltár, 1999, s. 281, č. 945.

64 SNA, HmBk 4-40-4 (DF 225962), dorzálna poznámka kapituly o vybavení.

65 1451: DL 61643, 1462: SNA, HmBk 8-2-28 (DF 226296).

66 Csiba: *Osídlenie*, s. 29-31.

67 DL 61906 a 61913.

Tabuľka č. 2 – Predbežná genealógia rodu Jakuba Literáta⁶⁸

⁶⁸ Pod menami osôb uvádzam len časové rozpätie, keď dotyčný človek určite žil. Ak nie je uvedený žiadny časový údaj, znamená to, že o dotyčnej osobe máme zmienky až z obdobia, keď už nežila. Symbol „∞“ označuje manžela alebo manželku a kríž (†) zasa úmrtie.

Michal Čučák

Michal Čučák sa dostal do príbuzenstva s Gombaiovcami vďaka sobášu s Kum-purdovou (II.) vnučkou Margitou. Majetkové podiely v Hubiciach mu prislúchali jednak z titulu dievčenskej štvrtiny Margitinej matky Sebe, jednak vďaka kúpe (1368). Predikát *de Gomba* začal používať v 60. rokoch 14. storočia,⁶⁹ čiže vtedy už trvalo býval v spomínanej žitnoostrovej dedine. Súdne rozhodnutie Jakuba zo Spiša z roku 1377 mu potvrdilo držbu doterajších hubických majetkov, konkrétne 7 polovičných pozemkov, ku ktorým v roku 1389 vďaka dohode s Jakubom Literátom pripojil ďalších 7.

Pramene volajú Michalovho otca Mikulášom, ktorý pri vybavovaniach nikdy nevystupuje aktívne. Mikuláš, Michalov zrejme najstarší syn a neskorší rastický farár, vstúpil do sporu o majetky Gombaiovcov spolu so svojim otcom v roku 1374. Pri vypočutí rozhodnutia krajinského sudcu Jakuba v roku 1377 zastupoval Michalovu stranu jeho syn Valentín Literát. Ďalšie údaje som o ňom nenašiel a keďže nefiguruje pri dohode v roku 1389, zrejme už vtedy nežil.

Michalovi ostatní synovia sa volali Osvald, Gašpar, Gregor, Peter a Pavol. Dvaja z nich, Osvald a Peter sa podľa mojich súčasných vedomostí v neskorších prameňoch za ich života nespomínajú. Osvaldova manželka pani Kolos sa už ako nebohá vyskytuje v listine Prešporskej kapituly zo 17. mája 1486, ktorá o nej prezrádza veľmi cenné informácie: po smrti Osvalda sa vydala za Ladislava Balasiho z Vojtechoviec (mad. Bélvata),⁷⁰ zároveň spoznávame jej troch vnukov, konkrétne Lukáša zo spomínaných Vojtechoviec, a taktiež Dionýza a Štefana, synov Gregora Nemesa z Töböréte. Petrov syn **Tomáš** je doložený v roku 1447.⁷¹

Viac toho dokážem povedať o zvyšných synoch Michala, Gašparovi a Gregorovi. Prvý menovaný v roku 1401 ešte žil a ešte dva roky predtým sa spomína jeho manželka Katarína, sestra Mátyusa Šarkana z Görgetegu.⁷² Gregor bol v roku 1414 pri jednom právnom akte určený za kráľovského poverenca,⁷³ ale 19. júla 1420 sa už dočítame o jeho vdove Barbore, ktorá bola sestrou Jánovho syna Ladislava z Kiliti.⁷⁴ V tom istom prameni sa stretávame aj s Gregorovým synom Mikulášom, ktorý sa spomína aj o rok neskôr.⁷⁵

Trocha komplikovanejšie vyzerá situácia okolo Pavla. S istotou môžeme konštatovať, že koncom roka 1400 ešte žil. Vtedy spolu so svojimi bratmi Gašparom a Gregorom, a taktiež so svojou matkou Margitou mali byť predvolaní na súd proti

69 Dopusiaľ môj prvý údaj o tomto pochádza z roku 1363: Piti Ferenc (ed.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XLVII.* (1363). Budapest-Szeged: [b. v.], 2017, s. 345, č. 604.

70 „*olim nobilis domine Kolos vocate relicte condam Oswaldi de Gomba et exposit similiter relicte olim Ladislai Balasi de dicta Belwatha*“. DL 61855. O rodine Bélvataiovcov pozri: CSIBA, Osidlenie, s. 33-34.

71 SNA, HmBk 4-10-4 (DF 225962), dorzálna poznámka kapituly o vybavení.

72 Babirát Marián – Csiba Balázs (eds.): *Diplomatár rodiny Kondé* (rukopis), č. 101. Pod Görgetegom treba chápať zaniknutú dedinu na Žitnom ostrove pri Dunaji.

73 Eszterházy, s. 46, č. 42.

74 Mályusz Elemér – Borsa Iván (eds.): *Zsigmondkori Oklevéltár VII.* (1419–1420). Budapest: Magyar Országos Levéltár, 2001, s. 454-455, č. 981.

75 Borsa Iván – C. Tóth Norbert (eds.): *Zsigmondkori Oklevéltár VIII.* (1421). (ďalej len ZsO VIII) Budapest: Magyar Országos Levéltár, 2003, s. 53-54, č. 102.

Jakubovi Literátovi.⁷⁶ Zomrel niekedy pred rokom 1431, keď sa spomína jeho vdova Anastázia.⁷⁷ Na základe prameňov sa javí, že Pavol a potom aj jeho potomkovia používali (aj) predikát *de Beczhaza*, t. j. „z Beczházy“. Vieme, že táto dedina ležala v susedstve Hubíc,⁷⁸ ale v súčasnosti neevidujeme na Žitnom ostrove obec s podobným názvom. Nazdávam sa, že pod ňou treba rozumieť niekdajší majetkový podiel Kumpurdovho (I.) syna Butha/Bootha, ale potvrdiť či vyvrátiť túto teóriu musia miestopisné výskumy.

Pavlov syn sa možno volal **Mikuláš**, ktorý podľa mojich súčasných vedomostí v prameňoch vystupuje v rokoch 1421 – 1422.⁷⁹ Akurát jeden údaj v súvislosti s ním vzbudzuje pochybnosti o tom, či bol naozaj synom Michalovho (Čučák) syna Pavla. V mandáte Mateja I. z 1. júna 1462 sa totiž dočítame, že Tomáš z Hubíc, vnuk Jakuba Literáta, chcel vydať dievčenskú štvrtinu matky – meno ktorej sa nedozvedáme – Mikulášovmu synovi **Michalovi**, vnukovi Pavla.⁸⁰ Inak povedané, Tomáš musel byť príbuzným (najpravdepodobnejšie bratom) spomínanej pani. Takže teoreticky môže prichádzať do úvahy aj tá možnosť, že Beczháziovci sa neskôr v prameňoch vyskytujú aj s predikátom „z Hubíc“ preto, lebo v Hubiciach nadobudli majetky vďaka tomuto príbuzenstvu s rodinou Jakuba Literáta. V samotnom mandáte sa okrem uvedeného píše, že Tomáš žiadal Michala o vrátenie Hubíc, čiže – nevedno akým právom – ich zrejme okupoval. Ak by bol Michal naozaj vnukom Michala Čučáka, pravdepodobne by od neho Tomáš niečo podobné nepýtal. Z relácie Prešporskej kapituly zo 4. júla 1462⁸¹ na kráľov mandát sa dozvedáme, že Michal Tomášovu žiadosť odmietol, a preto bol predvolaný na súd. Kľúč k vyjasneniu tejto záležitosti by poskytol zmieneny spor, ale o jeho priebehu zatiaľ nič neviem. Treba ešte dodať, že Tomáš Michalovi zakázal – a dokonca dvakrát – užívať Hubice už roku 1451,⁸² čo zároveň predstavuje prvú mnou známu zmienku o Michalovi. Stretávame sa s ním aj v roku 1481⁸³ a jeho syn **Peter** vystupuje v prameňoch minimálne v rokoch 1500 – 1520.⁸⁴

76 SNA, HmBk 28-3-1 (DF 227071) Margita tu figuruje ako manželka „*olim Michelis filii Nicolai de Zuchak*“. Môžeme teda konštatovať, že Michal v roku 1400 už nežil a pochádzal zo Szucsáku. Poznám len jednu dedinu s takým názvom, a to v Koložskej stolici. Zdá sa, že Michalova prezývka Čučák je skomolenina názvu tejto dediny.

77 DL 37391.

78 Na dôkaz toho by som mohol uviesť mnoho údajov, na tomto mieste sa však uspokojím s niekoľkými. Podľa listiny Prešporskej kapituly z 9. júna 1477 Becsháza sa nachádzala v susedstve Oľdzy: „*inter possessiones (...) Ogya et Beczhaza*“. DL 37531. V už citovanej pasáži z listiny Prešporskej kapituly z 1. mája 1372 (pozn. č. 39) Becsháza (Bezfolua) nachádzame v susedstve spomínanej Úrfölde. 79 1421: ZsO VIII, s. 238, č. 824; 1422: Borsa Iván C. Tóth Norbert (eds.): *Zsigmondkori Oklevéltár IX.* (1422). Budapest: Magyar Országos Levéltár, 2004, s. 241, č. 756.

80 DL 61699.

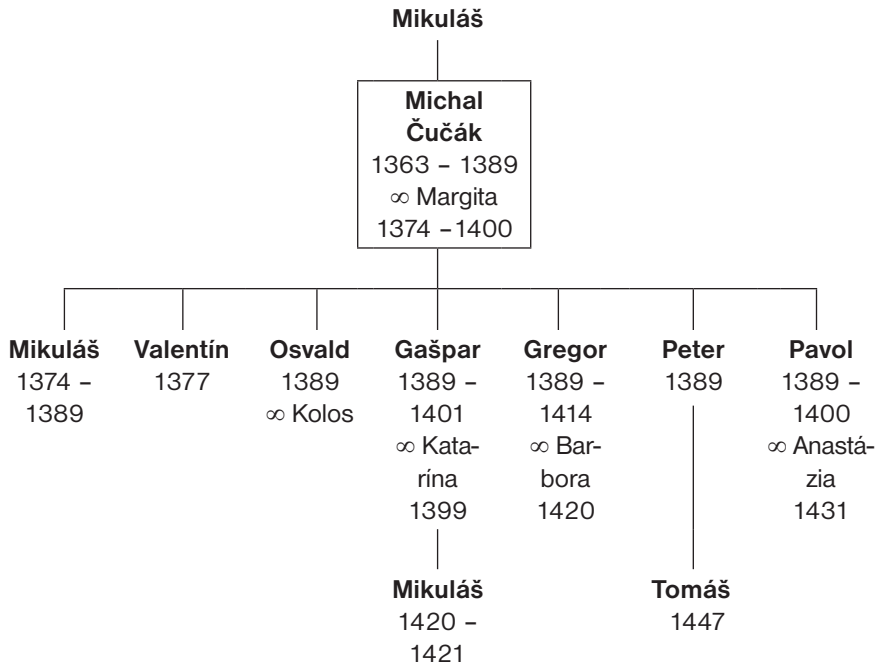
81 Tamže.

82 DL 61642 a 61643.

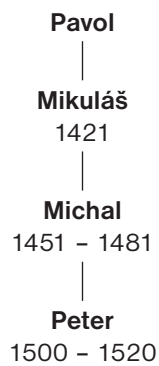
83 DL 37533.

84 1500: DL 61932, 1500: DL 62063.

Tabuľka č. 3 – Predbežná genealógia rodu Michala Čučáka

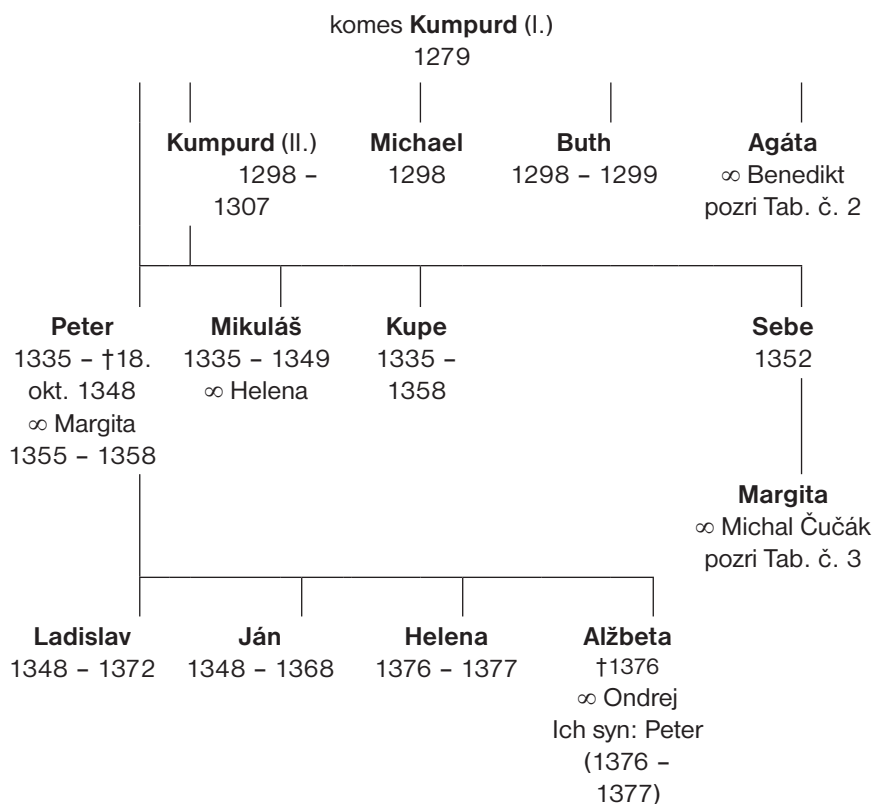
Tabuľka č. 4 – Predbežná genealógia rodu Becsháziovov

Zhrnutie

Na záver môžeme konštatovať, že pôvodný cieľ tejto štúdie – teda prebádanie dejín a genealógie pôvodného rodu z Hubíc, Gombaiovcov – sa podarilo splniť. Prvým známym príslušníkom rodu je komes Kumpurd (I.), doložený v roku 1279. V žitnoostrovských pomeroch ho možno považovať za zámožného šľachtica. O jeho synoch Kumpurdovi (II., 1298–1307), Michalovi (1298) a Buthovi (1298–1300) – u ktorých došlo k pauperizácii (ochudobneniu) rodu – som už vyššie všetky informácie zosumarizoval, teda kvôli neopakovaniu sa prejdem priamo na synov Kumpurda (II.), Petra (1335–†18. okt. 1348), Mikuláša (1335–1349) a Kupeho (1335–1358). Ako sme videli, vzťahy medzi nimi neboli harmonické, o čom azda najlepšie svedčí tá skutočnosť, že Mikuláš sa minimálne dvakrát pokúsil zavraždiť Petra a poslednýkrát (v roku 1348) sa mu to aj podarilo. Z Kumpurdových (II.) synov mal iba Peter dedičov, Jána (1347–1368) a Ladislava (1347–1372). Posledným menovaným vymrel skúmaný rod niekedy v roku 1374 alebo ešte pred ním.

Tabuľka č. 5 – Genealógia Gombaiovcov

Samozrejme, ženským príslušníkom rodu som taktiež venoval patričnú pozornosť, dokonca v tomto prípade som inak konať ani nemohol. Vďaka nim som totiž dokázal odhaliť, čo sa stalo s majetkami Gombaiovcov po ich vymretí. Na základe dievčenskej štvrtiny Kumpurdovej (I.) dcéry Agáty sa dostala k majetkovým podielom v Hubiciach rodina Jakuba Literáta. Takisto vďaka dievčenskej štvrtine, tentokrát ale Kumpurdovej (II.) dcéry pani Sebe, tu nadobudol majetky Michal Čučák. Menované dve, pôvodom nežitnoostrovské osoby a ich potomkov nazývajú prameňne približne od druhej polovice šľachticmi z Hubíc.

Ako v prípade takmer každej historickej témy, tak aj teraz sa počas výskumu vynorilo viac nevyriešených záležitostí ako tých, ktoré sa mi podarilo rozuzliť. Viackrát som zdôraznil, že prebádanie rodov Jakuba Literáta a Michala Čučáka musia mať za úlohu osobitné prieskumy. Na tomto mieste som vyriešil uspokojivo iba tú záležitosť, ako získali spomínaní šľachtici majetky v Hubiciach. Problematiku lokalizovania vyššie uvedených majetkov resp. dedín Becsháza, Nanšúr a Lipótfalva (Leopoldova Dedina) som taktiež prenechal budúcim výskumom. Nie je vyriešené ani to, čo sa stalo s Ondrejovým synom Petrom (vnukom Petra, syna Kumpurda) a s Čepanovým synom Mikulášom z Mecséru, ktorí si nárokovali na majetky Gombaiovcov v spore (1374–1377) pred krajinským sudcom Jakubom zo Spiša. V prípade druhej menovanej osoby dokonca ani nevieme, aký príbuzenský vzťah ju viazal ku Gombaiovcom. Takisto bude nevyhnutné v budúcnosti objasniť (aj) to, či predstavení šľachtici z dediny Becsháza patria do rodu Michala Čučáka, alebo sú osobitnou rodinou.

Vidíme teda, že nevyjasnených tém ohľadom minulosti Hubíc a ich obyvateľov sa nájde množstvo, ba k uvedeným možno pripojiť aj ďalšie. Počas svojho doterajšieho výskumu som v prameňoch narazil na niekoľko osôb s predikátom „z Hubíc“, ktoré doposiaľ nedokážem bližšie určiť kvôli nepostačujúcim údajom. Spomenúť treba istého Michalovho syna Žigmunda, o ktorom počujeme v roku 1446.⁸⁵ V tom istom dokumente sa stretávame aj s Jakubom, ktorý v polici 15. storočia relatívne často figuruje v prameňoch,⁸⁶ no ani raz sa nedozvedáme meno jeho otca, čo sťažuje jeho identifikovanie.

⁸⁵ SNA, HmBk 3-8-5 (DF 225848).

⁸⁶ Posledný mnou známy údaj o ňom pochádza z roku 1454, keď bol slúžnym Prešporskej stolice. Archív mesta Bratislavy, Magistrát mesta Bratislavy, zbierka listín a listov 2937 (DF 240279).